

— 3. BASKI

*Benim zaferim,
ölmemiş olmamdır.
Benim ömrüm,
görevimin ömründen
daha uzun oldu. Artık
bilmiyorum o görevi.
Zaferim bu işte.
Misyonuma
başladığım günü de,
görevimin bitişini de
atlattım, geride
bıraktım.*

D.H.

LAWRENCE

Ölen Adam

ÇEVİRİ: BİLGE KARASU

D.H. LAWRENCE
ÖLEN ADAM

Can Modern
Kısa Modern / 2

Ölen Adam, D.H. Lawrence
The Man Who Died

Bu öykü ilk kez 1931 yılında Martin Secker tarafından yayımlanmıştır.

Bu kitapta kaynak alınan baskı: *The Complete Short Novels*, Penguin, 2000

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2010

3. basım: Ağustos 2019, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

İngilizce aslından çeviren: Bilge Karasu

Dizi editörü: Emrah Serdan

Düzeltilen: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt:

Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-4100-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741005

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

D.H. LAWRENCE
ÖLEN ADAM

Uzun öykü

İngilizce aslından çeviren: Bilge Karasu

D.H. Lawrence'ın

Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Oğullar ve Sevgililer, 1985

Bakire ile Çingene, 1990

Gökkuşağı, 1990

Âşık Kadınlar, 2009

Lady Chatterley'in Âşığı, 2012

Atını Sürüp Giden Kadın, 2016

D.H. LAWRENCE, 1885'te İngiltere'de, Eastwood, Nottinghamshire'da doğdu. İlk romanı *The White Peacock* (Beyaz Tavus Kuşu) 1911'de, ikinci romanı *Günahkâr Ruhlar* 1912'de basıldı. Yarı otobiyografik romanı *Oğullar ve Sevgililer* (1913) Lawrence'ın kendi yaşamöyküsünü, genç bir adamın annesiyle ilişkisi ve bu ilişkinin başka kadınlarla ilişkilerini nasıl etkilediğiyle ilgili güçlü bir psikanalitik incelemeye dönüştürüyordu. 1915'te yayımlanan *Gökkuşak*'nda, Brangwen ailesinin üç kuşak öyküsü aracılığıyla toplum ve ruhsal değişimi ele alınıyordu. Kitabın devamı niteliğindeki *Âşık Kadınlar* 1920'de yayımlandı. Onu yine aynı yıl 1920'de *Kayıp Kız*, 1926'da *Kanatlı Yılan*, 1928'de *Lady Chatterley'in Âşığı*, 1930'da *Bakire ile Çingene* adlı romanlar izledi. Aynı zamanda çok iyi bir şair, öykü ve deneme yazarı olan D.H. Lawrence, özellikle romanlarıyla 20. yüzyıl İngiliz edebiyatının en etkili yazarlarından biri oldu. Lawrence, 1930'da Fransa'nın Vence kentinde öldü.

BİLGE KARASU, 1930'da İstanbul'da doğdu. İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde, TRT Radyosu Dış Yayınlar Bölümü'nde ve Hacettepe Üniversitesi'nde çalıştı. İlk öyküsü 1952'de *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde çıktı. *Troya'da Ölüm Vardı*, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*, *Göçmüş Kediler Bahçesi* gibi unutulmaz kitaplarıyla Türk edebiyatının önde gelen yazarları arasında yer aldı. Faulkner'in *Doktor Martino*'su, J.M. Barrie'nin *Peter Pan*'ı, Simone De Beauvoir'ın *Sessiz Bir Ölüm*'ü, Italo Calvino'nun *Üç Deneme*'si gibi önemli çevirileri vardır. 1995'te aramızdan ayrıldı.

Birinci bölüm

Kudüs yakınlarında oturan bir köylü vardı, ufak tefek, sümsük sümsük duran yavru bir dövüş horozu satın almıştı, ama ilkyaz ilerledikçe gösterişli gösterişli tüylenen horoz, incir dallarının ucunda yapraklar belirlediği zaman turuncu renkli kemer boynuyla ışıltılı ışıltılı yanıyordu.

Yoksuldu bu köylü, bir kerpiç damda otururdu; bütün toprağı, kart bir incir ağacının boy gösterdiği, daracık, pis bir iç avlusuydu. Efendisinin bağları, zeytinlikleri, buğday tarlaları içinde Tanrı'nın günü çalışır, sonra patikanın kıyısında duran kerpiç damına, uyumaya gelirdi. Ama yavru horozuyla kıvanıyordu. Kapalı avlunun içinde, küçücük yumurtalar yumurtlayan, zaten seyrek olan tüylerini dökmüş duran, boylarından umulmayacak kadar ortalığa ters yığılan üç uyuz tavuk vardı. Bir köşede, samanla örtülü bir sundurmanın altında, çoğu zaman köylünün yanında tar-

laya giden, ara sıra da evde kalan uyuşuk bir de eşek dururdu. Köylünün bir karısı da vardı, kara kaşlı kara gözlü, pek de çalışkan olmayan tazece bir kadın... Tavuklara tane serper, sofradan artan yulaf lapasını döker, eşek için de oragıyla yeşil otlar biçerdi.

Yavru horoz bayağı alımlı bir şey oldu. Talihi yüzüne gülmüş, üç kıtıpiyos tavuklu o küçücük pis avluda, züppe horozun biri kesilmişti. Duvarların ötesinde, hiç mi hiç bilmediği bir dünyada öten başka horozların sesine, boynunu uzatıp süzerek acı, tiz karşılıklar vermesini öğrendi. Ama ötüşünde ateşli bir özellik vardı; öteki horozların uzaktan gelen sesleri onu umulmadık taşkınlıklara, patlaklara kışkırtıyordu.

Köylü, yatağından kalkıp entarisini giyerken, “Nasıl da ötüyor,” derdi.

“O yirmi tavuğun hakkından gelir,” derdi karısı.

Köylü damından çıkar, genç horozuna övünçle bakardı. Lime lime olmuş o üç tavuğun –artık son noktasına varana değin– ıcığını bellemiş olan arsız, yalım yalım yanan bir kuştı bu. Ama horozcuk, bilinmeyen bir acunda, görünmeyen, uzakta kalmış horozların meydan okuyuşlarını dinleyerek başını bir yana eğdi. Tutsak tutuldukları yerden kendisine esrarlı esrarlı seslenen cisimsiz ötüşleri. O ise, hiç yıldırılamayacak, çın çın öten bir meydan okuyuşla karşılığını verirdi bunların.

Köylünün karısı, “Çok sürmez, kaçar bu muhakkak,” diyordu.

Bu yüzden, onu yemle kandırdılar, kanatlarının, ayaklarının bütün gücüyle direndiği halde yakaladılar, bacağı-

na bir ip bağlayarak mahmuzlarının üstünden düğümlediler; ipin öbür ucunu da eşeğin ahırının saman çatısını tutan merteğe bağladılar.

Serbest kalan genç horoz, haksızlığa kızgın uzun, cakkalı adımlarla kişiçoğullarından uzaklaştı, ipini sonuna dek gerdi, bağlı ayağını bütün gücüyle çekti, takıldı, bir an yere kapaklandı, kirli toprak tabanın üzerinde, uyuz tavukları yıldı içinde bırakarak, çılgıncasına debelendi, sonra da gönül bulandırıcı bir yalpalama ile ayağa kalkabildi, düşünceye durdu. Köylü ile köylünün karısı yürekten güldüler, genç horoz onların bu gülmesini işitti. Ayağından bağlı olduğunu, gamlı, uğursuzluğu sezen bir bilgiyle bildi.

Artık ne caka satıyor ne de tüylerini kabartıyor, parlatıyordu. İpinin sınırlandığı yer içinde kasvetli kasvetli yürüyordu. Gene de yemlerin en iyisini gövdeye indiriyor, gene de ara sıra yemin pek güzel bir parçasını, o sırada gözdesi olan tavuk için ayırıyordu. Gene de, yöresine kayıtsızca sokularak o görünmez büyüü salan dişilerinden birinin üzerine titreyen, ürpertiler içinde bir ateşlilikle sığıyordu. Gene de, gün ışıırken tutsak tutuldukları yerden boşanan horoz ötüşlerine meydan okurcasına karşılık veriyordu.

Ama şimdi, yemini yutuşunda yavuz bir açgözlülük, uyuz tavukların üzerine atılışında sıkıntılı bir zafer sevinci vardı. Her şeyin üstünde, sesi, çınlayıcılığının altın parlaklığını yitirmişti. Ayağından bağlıydı, bağlı olduğunu da biliyordu. Bedenini, ruhunu, canını bağlıyordu o ip.

Bununla birlikte, alttan alta, içindeki dirim yavuzcasına kesintisizdi. Kesilmesi, kopması gereken şey, ipti. Böylece, bir sabah, tanyeri ağarmadan önce ani bir güç dalgasıyla

uykularından sıyrılarak kanatlarını açtı, ileriye atıldı, ip kopuverdi. Garip, yabancı bir sesle acı acı haykırdı, bir sıçrayışta kendini duvarın üzerinde buldu, oracıkta tiz, kulak paralayıcı bir sesle öttü. Ses, öyle tizdi ki köylüyü uyandırdı.

Aynı saatlerde, tanyerinin ağarmasından önceki aynı dakikalarda aynı sabah, bir adam, kendisini bağlı tutan uzun bir uykudan uyandı. Kayaların içine oyulmuş bir mağarada, uyuşmuş, üşümüş olarak uyandı. Bütün o uzun uyku boyunca vücudu sızılarla doluydu, şimdi de hâlâ sızılar içindeydi. Gözlerini açmadı. Bununla birlikte uyanmış, uyuşmuş, üşümüş, kaskatı, sızı içinde, sımsıkı bağlı olduğunu biliyordu. Yüzü soğuk sargılarla sarılmıştı, bacakları sargılarla bağlanmıştı. Yalnız elleri özgürdü.

İstese kıpırdanabilirdi: Biliyordu bunu. Ama kıpırdanmak istemiyordu canı. Ölülerin arasından kalkıp dönmeyi kim ister ki? Kımıldamanın önsezisinde bile, içinde, derinden derine bir gönül bulantısı kıpırdıyordu. İçinde zaten başlamış olan garip, ölçüye vurulmaz harekete, bilinçliliğe yeniden dönüş hareketine içerliyordu şimdiden. Öyle olmasını istememişti. Ötelerde, belleğin bile taşlar gibi ölü yattığı yerde kalmak istemişti.

Şimdi ama, geri gelen bir mektup gibi, bir şeyler geri gelmişti ona; bu geri gelişle birlikte ansızın, elleri kımıldıdı. Havaya kalktı elleri; soğuk, ağır, acılı... Gene de bu eller yüzünden örtüyü çekmek, omuz sargılarını açmak üzere kalkmıştı. Sonra soğuk, ağır, uyuşmuş, buncacık hareketten bile bitkin, daha çok kımıldamaya isteksizlikleri anlatabilecek kadar büyük eller, düştü gene.

Yüzü açılmış, omuzları özgürdü; gene daldı; ölü olma-

nın soğuk hiçliğinde bir destek bularak, ölü, yattı. En çok istediği şey, öyle olmaktı. Bu işi başarmıştı da hemen hemen: Ötede olmanın tamamıyla soğuk hiçliğini, bütünüyle elde etmişti.

Bununla birlikte, neredeyse kendini artık tamamıyla yitireceği anda, ansızın, bileklerde duyulan bir ağrı ile itelenen elleri yeniden havaya kalktı, dizlerindeki sargıları itmeye başladı, göğsü buz gibi, ölücüne kıpırtısız dururken bile ayakları oynadı.

Sonunda da gözleri açıldı. Karanlığa. Aynı karanlığa. Ama gene de, belki, altüst edici ışığın, katkısız karanlığı yırtıp açan, bir soluk ışını vardı ortalıkta. Başını kaldırmıyordu. Gözleri yumuldu. Her şey bir daha sona erdi.

Sonra birden, bir dirseği üzerinde doğruldu, ulu dünya çevresinde dönendi. Sargılar sıyrıldı düştü. Daracık kaya duvarlar, üzerine doğru geldi, tutsaklığın yepyeni acısını duyurdular. Işık yarıkları vardı ortalıkta. Kasılmadan doğan bir güç dalgasıyla, o daracık kuyunun içinde ileriye doğru uzandı, ışık yarıklarının yanındaki kayaya zayıf ellerini dayadı.

Bir yerlerden, kasılmanın içinden, güç buluyordu; bir ışık çatırtısı, bir ışık dalgası vardı ortalıkta; ölü adam ininde pısmış, ışığın hayvansal saldırısını karşılıyordu. Oysa gün ancak yeni yeni ağarıyordu. Tan ağarışının keskin soğğunun, garip, delici sertliği üzerine doğru geliyordu. Bütün bütün uyanmak demektir bu.

Ağır ağır, ağır ağır, emekleyerek, kötü bir yara almışların sakınırlığıyla, kaya hücresinden çıktı. Sargılar, keten bezler, kokular sıyrıldı üzerinden; unutmaya yeniden er-

mek için sırtını kaya duvarına dayayarak yere çöktü. Ama, anlatılmaz acılar içinde, yaralı ayaklarının yeniden toprağa –artık bir daha değinmeyeceklerini bellemiş oldukları toprağa– değdiklerini görüyor, ölmüş olan ince bacaklarını görüyordu; içini bilinmez, tanınamaz bir acı –salt bedene bağlı bir umut kırıklığı gibi bir acı– öylesine doldurdu ki, etleri yırtılmış elini mezarın kenarına dayayarak doğruldu.

Geri gelmek: Bunca şeyden sonra gene geri gelmek. Ölü ayaklarının dolaylarına dökülmüş keten sargı bezlerini gördü, eğilerek onları topladı, katladı, içinden çıkmış olduğu kaya oyuğuna bıraktı. Ondan sonra, kokulu keten kefeni alarak ona sarındı, ayazlı gündeğusunun solgunluğuna doğru döndü.

Yalnızdı; ölmüş olduğu için de yalnızlığın bile ötesindeydi.

Adam anlatılamayacak bir umut kırıklığının gönül bulantısıyla içi hâlâ dolu, ürkek ayaklarıyla kayalık yamaçtan aşağı inmeye başladı, yaban defnelerinin altında yünlü harmaniyelerine sarınmış uyuyan askerlerin yanından geçti. Yalın, yaralı ayaklarıyla ses çıkarmadan yürüyen, ak ketenden bir kefene sarınmış olan adam, askerlerin kıpırtısız, yığını andıran vücutlarına bir an baktı, iğrençtiler, ağır bir miskinlik içindeydiler; gene de bir çeşit acıma duydu onlara. Uyanmalarından korkarak yola doğru yürüdü.

Gidecek yeri olmadığından, tepelerine kurulmuş duran şehirden yana bakmadı, yüzünü çevirdi. Şehirden uzaklaşarak ağır ağır yoldan yürüdü, altında, gündeğusunun ayazında erguvan rengi gelinciklerin başlarını sarkıttıkları, koyu yeşil otların sık demetlerce yetiştikleri zeytin-

likleri geçti. Dünya, her zamankinin aynı; yeşillığe boğulan doğa dünyası, bir çaycığın kıyısındaki çalılıkların içinden sevinçli, istekli, ayartıcı sesiyle, bu dünyada –sabahlardan, akşamlardan örülü bu doğal, bu hiçbir zaman ölmeyen dünyada, kendinin ölmüş olduğu bu dünyada– öten bir bülbül...

Yaralı ayaklarına basa basa, ne bu dünyanın ne de ötekinin insanı olarak yoluna devam etti. Ne buradaydı ne de ötedeydi, gözü görmüyordu ama daha kör olmamıştı; şehirle şehrin kenar mahallelerinden bir düş içindeymişçesine uzaklaşarak yürüyordu, yürüyüp gitmesinin nedenini şaşkınlıkla düşünüyor, gene de içinden onu, bir umut kırıklığının bulanık, derin gönül bulantısı, farkına bile varmamış olduğu bir karar, güdüyordu.

Zeytinliğin kupkuru taş duvarının dibinde bir yarı bilinçli hal içinde ilerlerken, hemen yakınlarında bir horozun, tiz, çılgın ötüşüyle irkildi; elektrik değmiş gibi kendisini ürperten bir sestü bu. Yola doğru uzanan bir dala tüemiş karalı turunculu bir horoz, ondan sonra da, yukarı setteki zeytin ağaçlarının arasından koşan, boz yünlüden bir gömlek giymiş bir köylü gördü. Kırmızı ibiği, parıltılar içinde, gürül gürül kuyruk tüyleriyle karalı turunculu horoz, yeşilliğin içinden fıskırırvermişti.

“Efendi, ne olur, yakala şunu!” diye haykırdı köylü. “Kaçan horozum bu!”

Bu sözlerin söylendiği adam, dudaklarında bir gülümseyiş yanıp sönererek, sıçrayan kuşun önünde kefeninin geniş ak kanatlarını açtı. Horoz, acı bir gıdıklama, bir kanat çırpışıyla kendini arkaya attı, köylü ileriye atıldı, korkunç

Sıtma ve veremin pençesindeki Lawrence, ölmeden yayımladığı son uzun öyküsü *Ölen Adam*'da yaşama arzusunu, Etrüsk mezarlarını ziyaret ettiğinden beri aklında olan ölüm, diriliş ve ölümsüzlük konularıyla birleştirir. İsa'nın dirilişinin anlatıldığı hikâyelerden yola çıkan öyküde, uzun uykusundan acılar içinde uyanan adam, yaşamın tadına varamadan öldüğünü fark eder. Görevini tamamlamış, sıradan biridir artık. Ölümlü dünyayı bu kez azımsamayacak, bedeni ve arzularının peşinden gidecektir.

#İngilizmodernleri #uzunöykü #ölüm #diriliş
#cinsellik #tanrı #hıristiyanlık #mitoloji

canyayinlari.com | f | s | t canyayinlari

uzun öykü

ISBN 978-975-07-4100-5

9 789750 741005